

JETOANELE RESTAURANTULUI SOCIETĂȚII GOVORA-CĂLIMĂNEȘTI

Dorel Bălăiță*

Zusammenfassung

In diesem Artikel gibt der Autor einen kurzen Einblick in die Geschichte des Kur- und Heilbades Govora, wobei er die wichtigen Etappen und die Bemühungen der Firma „Govora-Călimănești“ an der Verbesserung der Dienstleistungen für die Kurgäste festhält. Erwähnt werden gleichzeitig auch die vorgenommenen Modernisierungen der Einrichtungen zum Erfassen der Heilquellen, der Verbesserung der Bade- und Behandlungsausstattungen und der Unterbringungsbedingungen für Gäste und Touristen. 1909 beschloss der rumänische Staat, die Kurorte Govora und Călimănești-Căciulata in eine Aktiengesellschaft umzuwandeln. Die neu gegründete Firma „Govora-Călimănești“ wurde als Konzession vergeben. Hauptaktionäre waren der rumänische Staat und Privatpersonen.

Das „Palace Hotel“ - das Wahrzeichen des Govora-Heilbades - wurde zwischen 1911 und 1914 erbaut. Die Zwischenkriegszeit war in wirtschaftlicher und sozial-kultureller Hinsicht ein Höhepunkt in der Entwicklung des Ortes Govora. Nach 1949 wird die Firma „Govora-Călimănești“ aufgelöst und der „Confederația Muncii“ (Arbeiterbund) und später dem „Consiliul Central al Sindicatelor“ (Zentralrat der Gewerkschaften) übergeben. Es folgte die Übergabe an die „Direcția Sanatoriilor Balneare din Ministerul Sănătății“ (Direktion für Kurheilanstalten im Gesundheitsministerium). Von 1974 bis 1990 hatte die „Intreprinderea Economică Regională Balneară – I.E.R.B.“ (Regionales Wirtschaftsunternehmen für die Badeanstalten) von Govora die Leitung übernommen.

In der Zwischenkriegszeit führte das Restaurant von „Palace Hotel“ ein Zahlungssystem mit Wertmarken ein, welche vom Autor vorgestellt werden. Bekannt sind drei Stücke mit den Nominalwerten von: 5 Lei, 10 Lei und 20 Lei.

Schlüsselwörter: wertmarken, Restaurant, Gesellschaft Govora-Călimănești, Ion I.C.Brătianu, Căciulata, Palace Hotel.

Existența apelor minerale din zona localității Govora a fost cunoscută încă din Evul Mediu, acestea fiind menționate într-un document emis în septembrie 1499 de domnitorul Radu cel Mare, în care pomeneste de locul „vârful care fierbe”. Apele minerale erau folosite empiric de localnici și diferite persoane care veneau la Mănăstirea Govora, încă din 1849, fapt consemnat pe coperta interioară a unui liturghier de la mănăstire. De asemenea, mulți localnici au depus plângeri ispravnicului de Vâlcea, pentru faptul că „apele pucioase și sărate le strică grădinile”¹.

Exploatarea izvoarelor tămăduitoare de la Băile Govora a început în anul 1879. La început apa cu un conținut de săruri clorosodice, iodo-bromurate și clorosodice sulfhidrice, ideală pentru tratarea diferitelor afecțiuni: respiratorii, ale aparatului locomotor, afecțiuni asociate etc., era dusă cu sacalele la mănăstirea Govora, iar tratamentul se făcea în căzi de baie din lemn, numite copăi, amenajate în chilii. Ca urmare a analizelor asupra apelor efectuate de șeful laboratorului de chimie al armatei, Alfred Nicolaus Bernath-Lendway, în

* Asociația Colecționarilor de Insigne din România, Onești.

E-mail: dorelb2003@yahoo.com

¹ <https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/> (accesat la 11.09.2019).

anii 1881–1884 și a rezultatelor obținute ca urmare a tratamentelor, Camera legiuitoare ia hotărârea de a răscumpăra de la localnici o suprafață de 20 ha „în interesul captării apelor și construcțiilor de la Govora” pentru care în anul 1886 s-au făcut formalitățile și s-a achitat suma de 1103 lei (Adresa nr. 43746/23 sept. 1888 Ministerul Agriculturii, Industriei Comerțului și Domeniilor)².

Primul stabiliment pentru tratament balnear ia ființă în anul 1887 și avea 29 de cabine pentru băi calde. Cel care a avut un rol hotărâtor în constatarea eficienței terapeutice a apelor de aici încercându-le pe pacienți bolnavi a fost medicul militar Nicolae Popescu Zorileanu. Acesta va fi directorul stațiunii până în 1914. I.C. Brătianu (prim ministru între anii 1876-1881 și 1881-1888) suferea de reumatism și se trata cu apele de aici, (Preda 1943 224), așa că a convins guvernul să investească bani în dotarea stațiunii. Până în 1900 statul face aici importante investiții ce se ridicau la peste 2,5 milioane lei aur.

Între anii 1881–1889 s-au realizat lucrări de captare a apelor conduse de inginerul Iranlic Bochet, autorul captărilor de la Vichy și Aix-les-Bains și s-a amenajat un stabiliment de băi și primele bazine de acumulare a apelor minerale, sub conducerea inginerului de mine Papon de Lemaigne, francez de origine³. Până în 1896 s-au construit trei hoteluri: Hotelurile Statului Nr.1, Nr.2, Nr.3, (Nițu 2016 129-130).

La 1 iulie 1889 a fost inaugurată oficial Stațiunea Balneară Govora, sub forma unei societăți cu capital de stat și tot atunci au fost introduse iluminatul public (cu petrol) și apa potabilă. Anii 1890–1906 au constituit prima perioadă de ascensiune în evoluția Băilor Govora, când au fost construite majoritatea vilelor particulare (dintre care unele există și astăzi) astfel încât, în anul 1905 au fost tratați la Govora aproape 18.000 pacienți dintre care 68% s-au vindecat.

Între anii 1900–1910 se construiesc vilele particulare: Dr. Țăranu, Al. Iliescu (actualul sediu al Bibliotecii Orășenești), Esmeralda, Ivanovici (Morariu), Cecille, Constanța-Marieta, Bereșteanu, Dr. Popovici, Ana, Bunescu, Butta, Antoinette, Paulinescu, Eftimiu, Minucachi etc. Astăzi cele mai multe dintre ele nu mai există, dispărând și farmecul stațiunii de altădată. Tot în această perioadă se amenajează parcul stațiunii, se construiește un bulevard central, se aștern alei, se fac diverse amenajări ale podului din jurul izvoarelor cărui i se dă numele de „Nu-mă-uita”⁴.

Fig. 1 - Inaugurarea în 1901 a monumentului Ion C. Brătianu – „primul vizitator și fondator al Băilor Govora”⁵

² <https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/> (accesat la 11.09.2019).

³ <https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/> (accesat la 11.09.2019).

⁴ <https://istorielocala.ro/index.php/biblioteca-judeteana-antim-ivireanul-valcea/item/1638-statiunea-baile-govora-istoric-evolutie.html> (accesat la 10.05.2019).

⁵ Carte poștală din 1901, www.delcampe.net (accesat la 13.09.2019).

Prin decretul regal nr. 1244/11 aprilie 1909, Statul hotărăște concesionarea stațiunii pe o perioadă de 40 de ani (plus 10 ani prelungire) unei societăți pe acțiuni ce urma să se înființeze, Societatea Govora-Călimănești și care era scutită pe un termen de 10 ani de plata impozitelor (la stat, județ și comună). Aceasta a fost o inițiativă a guvernului liberal din timpul primului mandat de prim ministru al lui Ion I. C. Brătianu (1909-1911)⁶.

În 1910 Societatea Govora-Călimănești, cu sediul social în București pe strada Brezoianu nr.62, a fost constituită pentru exploatarea stațiunilor balneare Govora și Călimănești-Căciulata (Monitor 1910 1808), „prin participarea statului român, de o parte, și persoanele doritoare să adere la Statutele ei, prin subscrierea unui capital de 5.000.000 lei, pe de altă parte. Aportul statului era constituit din: izvoarele de ape minerale, construcțiile, instalațiile și terenurile sale din cele două stațiuni, precum și din alte izvoare ce se urmau a se descoperi pe o rază de 10 km în fiecare dintre ele. Valoarea acestor bunuri, imobile și mobile, era estimată la 534.660 lei pentru Govora și 525.700 lei pentru Călimănești-Căciulata” (Moroianu 2018 175). Din primul consiliu de administrație făceau parte: Constantin Dissescu (profesor universitar și fost ministru) - președinte, Vintilă I.C. Brătianu-vicepreședinte, Dr. Haralambie Botescu- administrator delegat, Ioan G. Cantacuzino - membru, G.Gârleșteanu - membru, Paul Lazăr - membru, C. Neamțu - membru; Grigore Procopiu - membru; Petre Slăvescu - membru (Moroianu 2018 175-176). Acest consiliu conducea societatea având ca atribuții: întocmirea regulamentelor de funcționare, aprobarea bugetului, încheierea de împrumuturi, fixarea tarifelor și numirea medicilor oficiali, cu aprobarea ministerului etc. Consiliul de administrație întocmea programul lucrărilor pentru transformarea și înfrumusețarea stațiunilor care trebuiau executate în cel mult 7 ani de la constituirea societății.

Fig. 2 - Stabilimentul Băile Govora⁷

Societatea Govora-Călimănești a avut o misiune dificilă în primii ani după înființare deoarece comunele rurale Govora și Călimănești erau sărace, casele localnicilor modeste și ofereau puține posibilități de cazare în hotelurile statului (care necesitau reparații și îmbunătățiri) și câteva vile particulare. În Băile Govora societatea a preluat de la stat: o clădire veche de băi cu 50 de cabine și două piscine și instalații de tratament uzate (construită în 1888 va fi dărâmată în anul 1911), trei hoteluri din perioada 1895-1897, care aveau între 23 și 25 de camere și necesitau reparații și extindere, un sediu

⁶ <https://bailegovoradealtadata.wordpress.com/2018/04/21/noua-societate-govora-calimanesti-1910/#more-1363> (accesat la 15.06.2019).

⁷ Carte poștală, început de secol XX, www.delcampe.net (accesat la 11.09.2019).

administrativ, o spălătorie, o casă pentru utilaje, două sonde pentru apă iodurată și una pentru apă sulfuroasă, un castel de apă, o seră pentru flori, o locuință pentru grădinar, mai multe barăci de lemn și chioșcuri, rezervoare de fier, uzina de alimentare cu apă de la Barcane, conducta care transporta apa de la Barcane la Băile Govora, diverse instalații, mașini, cazane vechi și mobilier (Nițu 2014 207).

Fig. 3 - Constantin Dissescu (stânga)⁸ și Haralambie Botescu (dreapta)⁹

În primii ani de existență ai societății s-a construit uzina de apă, (și s-a extins rețeaua de apă potabilă), uzina electrică (Wollmann 2018 291-293) și a fost amenajat parcul stațiunii Govora de către arhitectul peisagist francez A. Pinard, autorul amenajării parcului „Romanescu” din Craiova.

Hotelul Palace, emblema stațiunii Govora, a fost construit între anii 1911–1914, având ca model un hotel din stațiunea Joachimsthal, Elveția, și a fost proiectat de către arhitectul E. Doneaud, profesor la Școala de Arhitectură din Paris. Construcția hotelului a revenit antreprizei E. Puklicky și N. Brătescu, (Nițu 2014 208). Hotelul are 195 de încăperi, luminate fiecare de soare în decursul unei zile. Golurile din zidărie (uși și ferestre) însumează numărul de zile dintr-un an: 365, (Mecu *et alii* 2008 10). Hotelul, dotat cu 17 cabine de băi la subsol, are particularitatea constructivă că fiecare cameră are cel puțin o oră soare pe zi. Se spunea că la Govora se închiria soarele cu ora. Tot atunci se dă în exploatare o bază de tratament cu căzi de baie din fontă, (Pavilionul de băi cu 151 de cabine diferențiate în 3 categorii: lux, clasa I și clasa II), centrală termică pentru încălzirea apei și iarna pentru căldură. Hotelul era prevăzut cu tot confortul hotelurilor mari din străinătate: ascensor, calorifer, sală de lectură cu o bibliotecă bogată, sală de radio, apă caldă și rece etc.¹⁰. Hotelul era dotat cu un restaurant și săli de jocuri de cazinou care au fost

⁸ Constantin G. Dissescu (n. 8 august 1854, Slatina - d. 10 august 1932, București) avocat, judecător, profesor de drept administrativ și constituțional în cadrul Universității București și ministru de justiție (1899-1900) și ministru de culte și instrucțiune publică (1907-1914). (https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_G._Dissescu - accesat la 13.09.2019).

⁹ Haralambie Botescu, (n. 13 august 1874, Aldeni, județul Buzău - d. 22 ianuarie 1917, Râmnicu Vâlcea) întemeietor al Institutului de Fizioterapie din Călimănești, (1912) și Băile Govora (1914). A fost membru în consiliul de administrație al Societății Govora-Călimănești. A murit în timpul Primului Război Mondial, fiind unul dintre medicii eroi care a activat în timpul epidemiei de tifos exantematic. (https://ro.wikipedia.org/wiki/Haralambie_Botescu - accesat la 13.09.2019).

¹⁰ <https://bailegovoradealtadata.wordpress.com/2017/12/17/govora-interbelica-anii-1920/> (accesat la 02.03.2019).

concesionate spre administrare lui N. D. Protopopescu din Slatina începând cu 16 iunie 1914 (Nițu 2014 210).

La sfârșitul anului 1915, Societatea Govora-Călimănești avea în gestiune la Govora următoarele construcții proprii: hotelul Palace, stabilimentul de băi (cu toate aripile), tunelul băi-hotel Palace-uzina de aburi, autogarajul, bazare, latrine publice, amenajări la vechile hoteluri și restaurant; instalații: uzina de mașini și cazane, băi la hotelul Palace, ascensoare la hotelul Palace, lumină în hotelurile vechi și diverse, fizioterapie, uzina de apă Barcani, spălătorie, pompe și sonde, rețeaua electrică și iluminatul public, canalizări și conducte de apă, rezervoare, sonde și izvoare de ape minerale, parc și pepiniere, poduri și diguri¹¹. În Primul Război Mondial, stațiunea Băile Govora a fost folosită la început pentru soldații români răniți și pentru refugiați, iar apoi a intrat sub ocupație germană, care a adus stațiunii mari prejudicii, în valoare de peste 6 milioane de lei, precum și distrugerea clădirilor (Moroianu 2018 176). După război, refacerea stațiunii a durat mai bine de trei ani, fiind nevoie să se refacă mai întâi stricăciunile și apoi să se continue cu completările și lipsurile, perioadă în care a funcționat sporadic, întâmpinând mari dificultăți. În anul 1914, în cadrul Pavilionului cu băi, dr. Botescu înființează Institutul de Fizioterapie dotat cu aparatură medicală ultramodernă pentru acea vreme, importată din Germania.

Perioada interbelică, a reprezentat un vârf în evoluția localității din toate punctele de vedere, economic, edilitar, socio-cultural. După război, s-au continuat investițiile în dotarea și modernizarea stațiunii. S-au forat noi sonde de ape minerale cu iod (nr. 3 și nr. 4), s-au săpat două puțuri de ape sulfuroase (în 1924), s-au construit podul de beton de peste Hința, de la intrarea parcului (în 1926), noi vile și alte clădiri particulare. S-au realizat două rezervoare din beton pentru apă iodată, cu o capacitate de 800 m³ în 1928, s-a început construcția unui local de teatru-cinema și serbări cu o suprafață de 537 m² și s-a amenajat o grădină în terase la hotel Palace în 1928. Până în anul 1928 numărul vizitatorilor crește, ajungând la peste 5.000 anual, la fel și numărul băilor servite acestora. Între anii 1919 – 1922 a fost construită o linie de cale ferată îngustă (Decauville) care asigură transportul de călători și marfă între stația Căilor Ferate Române și stațiune, linie care a fost folosită până în anul 1928¹².

Fig. 4 - Uzina electrică-Băile Govora, 1947¹³

¹¹ <https://istorielocala.ro/index.php/biblioteca-judetean-antim-ivireanul-valcea/item/1638-statiunea-baile-govora-istoric-evolutie.html> (accesat la 10.05.2019).

¹² <https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/> (accesat la 11.09.2019).

¹³ <https://istorielocala.ro/index.php/biblioteca-judetean-antim-ivireanul-valcea/item/1638-statiunea-baile-govora-istoric-evolutie.html> (accesat la 10.05.2019).

În ședința din 7 mai 1922, Comisia Interimară a comunei Băile Govora a stabilit o „taxă pentru persoanele care veneau la Băile Govora între 1 mai și 15 octombrie și stăteau mai mult de 15 zile”. Aceasta era de 20 de lei pentru fiecare cap de familie și 10 lei pentru fiecare persoană singură. Erau scutiți de ea oamenii săraci veniți aici să facă băi, medicii, studenții în medicină și ofițerii și soldații de la Sanatoriul Militar din Govora (Moroianu 2018 177). De la 1 ianuarie 1930, Băile Govora a fost declarată, prin Decretul-Regal nr. 4.036 din 7 decembrie 1929, „comună urbană”.

Fig. 5 - Reclamă pe o carte poștală din 1934¹⁴

Fig. 6 - Hotel Palace-carte poștală perioada interbelică ¹⁵

Între anii 1921 – 1935 societatea a obținut noi fonduri prin subscriere de acțiuni și donații în bani sau natură și a construit Cazinoul și Hotelul Balneara. Ministerul de Război a ridicat Sanatoriul Militar, iar Societatea Progresul Silvic a construit Vila Sylva astfel încât la acea dată Băile Govora oferea pacienților și vizitatorilor peste 3.000 de locuri de cazare. Din datele statistice rezultă că între anii 1912 – 1939 au fost tratați la Govora 417.000 pacienți, deși stațiunea avea caracter sezonier. Numai între anii 1923 – 1933 au fost tratați în medie 4500 pacienți anual, în total 49.457, din care 17.322 reumatici¹⁶.

¹⁴ www.delcampe.net (accesat la 29.08.2019).

¹⁵ www.delcampe.net (accesat la 29.08.2019).

¹⁶ <https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/> (11.09.2019).

În septembrie 1939, sute de refugiați polonezi, militari și civili s-au stabilit în localitate, fiind cazați în vilele și hotelurile de aici. Ulterior, în toamna anului 1941, acestora li s-au adăugat membrii ai ultimului guvern polonez, aflați în exil.

În 1944, desfășurarea războiului și așezarea geografică, oarecum ferită a stațiunii, a determinat conducerea Direcției Mobilizării și Organizării Națiunii și Teritoriului din cadrul Ministerului de Război să decidă ca un număr important de instituții centrale să fie mutate în Băile Govora, pentru a fi protejate. Printre acestea s-a numărat și Banca Națională a României, care avea în proprietate fostul Hotel „Ștefănescu”. Pe perioada războiului a fost evacuată și o parte a arhivei Băncii Naționale a României, de care nu mai era nevoie în Centrala Băncii. De asemenea, pentru că se afla instalat la Băile Govora, Serviciul Fabricării Biletelor, Consiliul de Administrație al B.N.R a apreciat că cel mai potrivit loc de evacuare a familiilor funcționarilor, era tot stațiunea. În cursul lunii aprilie 1944, Marele Stat Major al Armatei a rechiziționat toate hotelurile și vilele existente în stațiune, neadmițând să locuiască în ele decât persoanele găsite și locatarii. Marele Stat Major a evacuat în Băile Govora trei secțiuni ale acestuia: Direcția Mobilizării și Organizării Națiunii și Teritoriului, Învățământul Militar și Statistic. Singurele instituții cărora li s-a dat autorizație pentru a se stabili în stațiune au fost Serviciul Fabricării Biletelor din Banca Națională a României, cu un efectiv de 285 de persoane și Casa Oștirii cu un efectiv de 264 persoane. La începutul anului 1944, s-au alăturat în Băile Govora o parte din serviciile și funcționarii Ministerului de Finanțe. Odată cu personalul, s-a evacuat și o parte din arhiva ministerului.

După 1949, Societatea Govora – Călimănești este desființată, patrimoniul său și vilele naționalizate sunt preluate de Confederația Muncii, ulterior Consiliul Central al Sindicatelor și de Direcția Sanatoriilor Balneare din Ministerul Sănătății, iar din 1974 până în 1990 de Întreprinderea Economică Regională Balneară Govora.

Societatea Govora – Călimănești a avut în administrare și stațiunile Călimănești și Căciulata. Acestea au avut parte de investiții asemănătoare celor din Govora cu scopul de a îmbunătăți serviciile acordate vizita-torilor, a dota și îmbunătăți instalațiile de captare a izvoarelor și bazele de tratament. „Stațiunile Călimănești și Căciulata, prin poziția lor pitorească, prin natura și valoarea medicinală a apelor lor, prin confortul creat atât ca instalațiuni de tratament, cât și ca hoteluri și vile de locuit, pot fi socotite de o valoare cel puțin egală cu a stațiunilor cu ape similare din orice localitate din Apus”, se preciza în 1943 într-un studiu monografic (Preda 1943 218).

Societatea Govora-Călimănești a avut un rol covârșitor în dezvoltarea stațiunilor Băile Govora și Călimănești-Căciulata atât edilitar, cât și turistic.

„La finalul celor aproape 40 de ani de funcționare, Societatea Govora-

Fig. 7- Titlu de acțiuni Societatea Govora-Călimănești în valoare de 200 lei

Călimănești, în pofida tuturor greutăților (sezoane scurte de 2-3 luni, inundații, alunecări de teren, rechiziționări, mobilizări și războaie, lipsa materialelor și a ajutoarelor financiare, a legăturilor C.F.R., impozite și taxe mari solicitate de stat și de autoritățile locale), a realizat lucrări durabile fără nici un ajutor din partea statului. Dimpotrivă, statul a beneficiat din plin de pe urma activității societății prin sumele primite anual drept cotă legală din beneficiu, dividendele la capitalul subscris, impozitele încasate, băile gratuite și cu preț redus acordate funcționarilor și persoanelor nevoiașe, alimentarea cu apă și iluminatul electric gratuit pentru localitatea Băile Govora, diferite contribuții și ajutoare acordate orașului și, cel mai important, trecerea la finalul concesiunii în patrimoniul statului, în mod gratuit, a tuturor investițiilor făcute de societate pe terenul concesionat (investiții care se ridicau la circa 515.140.000 lei). Prin urmare, se poate trage cu ușurință concluzia că fără aportul Societății Govora-Călimănești, stațiunea Băile Govora nu ar fi cunoscut perioada de prosperitate și progres din perioada interbelică și nu ar fi devenit o adevărată perlă a stațiunilor din România, concurând cu importante stațiuni balneo-climaterice din Europa” (Nițu 2015).

În perioada interbelică s-a introdus la restaurantul hotelului Palace și la Vila Bunescu sistemul de plată cu fise valorice (Ecaterinescu, Geiculescu 2018 185). Practic, turistul plătea în avans o serie de servicii, de exemplu mâncarea și băutura la restaurant. Ca dovadă a plății primea echivalentul banilor achitați sub forma unor fise valorice, a unor jetoane cu valoare nominală. Cu acești înlocuitori de monedă era achitată consumația de la restaurant. Aceste jetoane erau metalice, asemenea unor monede, deci nu se puteau falsifica prea ușor. Fisele erau utilizate doar la stabilimentele aparținând societății emitente.

Piese prezintă următoarele inscripții: pe avers, în interiorul unui cerc perlat, circular în partea de sus: *RESTAURANTUL*; circular, în partea de jos: SOC.GOVORA - CĂLIMĂNEȘTI. În câmp: ornament / G.V.T./ ornament. Pe revers este trecută valoarea nominală pe două rânduri în interiorul unui cerc perlat exterior. Se cunosc trei valori nominale: 5 lei, 10 lei și 20 lei (Schäffer 2012 157)¹⁷. La fiecare valoare nominală s-au identificat piese având pe avers literele I și S incuse. Piesele cu valoarea de 5 lei sunt din cupru și au diametrul de 21 mm. La jetoanele cu valoarea de 10 lei se cunosc exemplare din alamă și din alamă argintată (neincuse și incuse ulterior) cu diametre de 21.3-21.4 mm.

Fig. 8 - Jeton cu valoarea nominală de 5 Lei¹⁸

Jetoanele cu valoarea de 20 lei sunt din alamă argintată și au toate diametrul de 21.4 mm. Bănuim că există și varianta de 20 lei din alamă neargintată, dar încă neidentificată în colecțiile la care am avut acces.

¹⁷ Îi mulțumim dlui Erwin Schäffer pentru sprijinul acordat în documentare.

¹⁸ Piesele prezentate se află în colecții particulare.

Nr. crt.	Valoare nominală	Material	Dimensiuni, mm	Notația Schäffer	Observații
1.	5 Lei	cupru	21	GOV-5	
2.	5 Lei	cupru	21	GOV-6	Av. incus I și S
3.	10 Lei	alama	21.3 ¹⁹	GOV-7	
4.	10 Lei	alama argintata	21.3	GOV-8	
5.	10 Lei	alama argintata	21.4	GOV-9	Av. incus I și S
6.	20 Lei	alama argintata	21.4	GOV-10	
7.	20 Lei	alama argintata	21.4	GOV-11	Av. incus I și S

Fig. 9 - Tabel centralizator- Jetoanele Societății „Govora-Călimănești”

În privința literelor de pe avers, din câmp, „G.V.T.” considerăm că acestea sunt inițialele lui G. V. Theodorescu, un personaj deocamdată necunoscut²⁰, dar de la care au rămas două jetoane (Schäffer 2012 156) asemănătoare cu cele emise de societatea Govora-Călimănești. Acestea au diametre apropiate, 21.2 mm. S-au identificat două valori nominale: „20” (GOV-1) din alamă și „30” (GOV-2) din cupru. Credem că aceste jetoane sunt anterioare celor emise de societatea Govora-Călimănești.

Fig. 10 - Jetoane cu valoarea nominală de 10 lei

¹⁹ În colecția autorului se află un jeton de 10 lei din alamă cu diametrul de 21.4 mm. Această diferență de 0.1 mm la diametru poate fi pusă pe seama erorilor de tăiere a rondelilor sau chiar de măsurare a jetoanelor.

²⁰ Este posibil ca G. V. Theodorescu să fi fost directorul hotelului Palace sau al societății Govora-Călimănești din perioada de circulație a jetoanelor.

Fig. 11 - Jetoane cu valoarea nominală de 20 lei

Fig. 11 - Jetoanele G. V. Theodorescu

Bibliografie

Ecaterinescu, Geiculescu 2018 – D. I. Ecaterinescu, R. G. Geiculescu, *Vila Vârgolici și Vila Bunescu, Băile Govora, județul Vâlcea (scurt istoric)*, în Buridava. Studii și materiale 13, 2018, pp.181-187.

Mecu *et alii* 2008 – M. Mecu, V. Dolfi, R. G. Geiculescu, *Băile Govora – Schiță monografică*, 2008.

Monitor 1910 – *Monitorul Oficial al României* nr. 041, 25 mai 1910.

Moroianu 2018 – D. M. Moroianu, *Stațiunea Băile Govora între 1910-1960*, în Buridava. Studii și materiale 13, 2018, pp.175-180.

Nițu 2014 – I. Nițu, *Hotel Palace, 100 de ani de existență (1914-2014)*, în Anuarul Arhivelor Mureșene S.N. 3 (7), 2014, pp.205-213.

Nițu 2015 – I. Nițu, *Istoria stațiunii Băile Govora (1879-1989)*, rezumatul tezei de doctorat, Universitatea Valahia din Târgoviște, 2015, disponibil on-line la adresa <https://www.primaria-baile-govora.ro/wp-content/uploads/2017/07/Rezumat-teza-Ionela-Nitu.pdf>.

Nițu 2016 – I. Nițu, *Primele amenajări edilitare ale stațiunii Băile Govora*, în Acta Bacoviensia 11, 2016, pp.121-136.

Preda 1943 – M. Preda, *Izvoarele minerale ale Olteniei și importanța lor balneară*, Oltenia, 1943.

Schäffer 2012 – E. Schäffer, *România, jetoane, semne valorice și mărci. Tokens, tags and chips*, Guttonbrun, 2012.

Wollmann 2018 – V. Wollmann, *Patrimoniul preindustrial și industrial în România*, Vol. VI, Sibiu, 2018.

Resurse web

<https://www.primaria-baile-govora.ro/scurt-istoric/>

www.delcampe.net

<https://istorielocala.ro/index.php/biblioteca-judetana-antim-ivireanul-valcea/item/1638-statiunea-baile-govora-istoric,-evolutie.html>

<https://bailegovoradealtadata.wordpress.com/2018/04/21/noua-societate-govora-calimanesti-1910/#more-1363>

<https://bailegovoradealtadata.wordpress.com/2017/12/17/govora-interbelica-anii-1920/>

<https://www.primaria-baile-govora.ro/wp-content/uploads/2017/07/Rezumat-teza-Ionela-Nitu.pdf>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_G._Dissescu

https://ro.wikipedia.org/wiki/Haralambie_Botescu